Alkoholi-ohjelma

2008–2011

ALKOHOLIOHJELMA 2008 - 2011

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä vuonna 2003 esitetyt alkoholihaittojen ehkäisyn ja vähentämisen kolme osatavoitta voimassa

- Alkoholin lasten ja perheiden hyvinvoinnille aiheuttamien haittojen vähentäminen
- Alkoholijuomien riskikäytön ja siitä aiheutuvien haittojen vähentäminen
- Alkoholijuomien kokonaiskulutuksen kääntäminen laskuun

Alkoholiohjelman päämäärätavoite

Alkoholiohjelman strategiset tavoitteet

Alkoholiohjelman operatiiviset tavoitteet

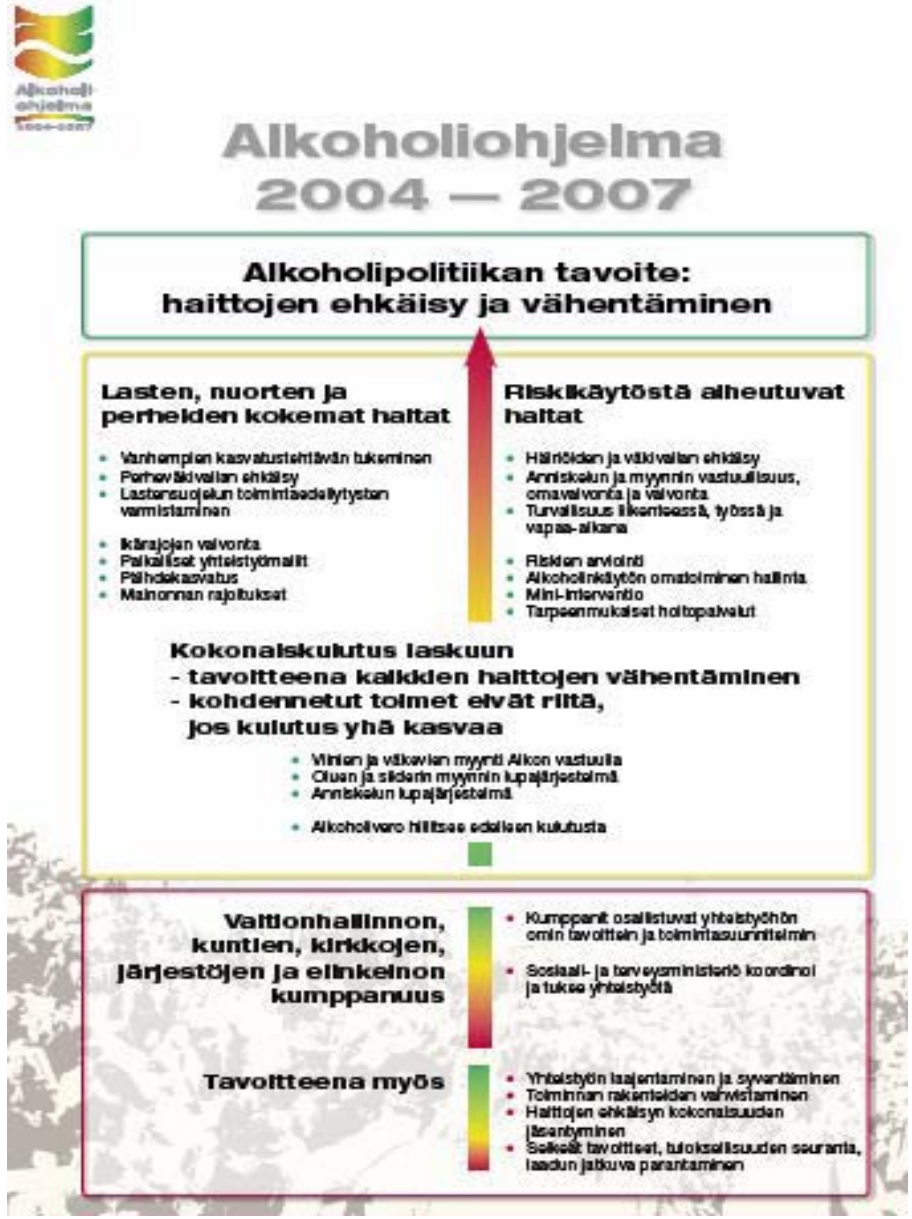

EDELLISEN KAUDEN ARVIOINTIA

Alkoholiohjelman tavoitteet määritelty laajasti ja ne kattavat alkoholipolitiikan keskeiset osa-alueet ja vastaavat keskeisiin yhteiskunnallisiin tarpeisiin

- Alkoholiohjelman päämäärää eli alkoholista aiheutuvien haittojen ehkäisyä ja vähentämistä pidetään asiantuntijoiden näkemyksen mukaan lähes yksimielisesti oikeaan osuneina suhteessa yhteiskunnallisiin tarpeisiin
- Alkoholiohjelman strategisten tavoitteiden laaja-alaisuus nähdään positiivisena asiana. Se on mahdollistanut eri toimijatahojen mukana olon ja intressien yhteensovittamisen osaksi alkoholiohjelman mukaista toimintaa. Strategiset tavoitteet ovat sellaisia, joihin eri toimijat ovat valmiita sitoutumaan pitkällä tähtäimellä. Toimijat eivät näe tarvetta alkoholiohjelman strategisten tavoitteiden muutokselle.
- Alkoholiohjelman operatiiviset tavoitteet ovat pyrkineet linjaamaan alkoholihaittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen kohdistuvaa toimintaa eri toimijoiden keskuudessa ja luomaan yhdenmukaista tavoitteellisuutta toimijakenttään. Operatiivisia tavoitteita on havaintojen pohjalta pidetty tärkeinä

EDELLISEN KAUDEN ARVIOINTIA

Alkoholiohjelman tavoitteet on määritelty selkeästi, mutta ne eivät ole ohjanneet riittävän konkreettisesti operatiivista toimintaa.

- Erityisesti lääninhallitukset näkevät ohjelman tavoitteiden ohjauksellisuuden puutteen vaikuttaneen alueellisen yhteistyön konkreettiseen rakentamiseen.
- Operatiivisia tavoitteita ei ole määritelty riittävän yksityiskohtaisesti eikä niille ole määritelty soveltuvia indikaattoreita.
- Ohjelman operatiivisesta toiminnasta vastanneet tahot olisivat tarvinneet tarkempaa ohjeistusta ja esimerkkejä erityisesti alueellisten toimintamallien kehittämiseen. Onnistuneita toimintamalleja on kyllä alueilla luotu, mutta niiden levittämiseen ei ole panostettu riittävästi. Osaksi tämä on johtunut vähäisistä resursseista sekä ohjelman operatiivisen toiminnan vastuunjaon epäselvyyksistä.
- Tehtyjä kumppanuussopimuksia on pidetty myös liian ylimalkaisina. Niissä ei ole määritelty selkeitä tavoitteita toimijoille ja niiden ohjauksellinen vaikutus on ollut vähäinen

UUSI TOIMINTAKAUSI

Organisaatiota ja vastuita selkeytetään

- *Valtioneuvoston ministeriöiden tasolla yhteistyöstä vastaa ja sitä koordinoi* STM.
- Stakes *vastaa alueellisella tasolla tapahtuvasta alkoholihaittojen ehkäisytyöstä yhdessä lääninhallitusten kanssa.*

UUSI TOIMINTAKAUSI

- Toimintakausi 2008-2011 nojaa pitkälti alueellisen vastuun vahvistumiseen osaamisen ja laadun kehittymisen myötä. Korostamalla alueellista ja paikallista vastuuta, taataan parhaiten aiemman ohjelmakauden tulosten jatkohyödyntäminen. Stakesin määrittämään "uuteen" kumppanuuteen liittyy nyt vahvasti paikallisen työn tukeminen alueellisia verkostoja ja toimijoita hyödyntäen.

ALUEELLISEN TOIMINNAN TUKEMINEN

- Alueiden koordinaatiota vahvistetaan palkkaamalla lääneihin koordinaattorit. Stakes tukee koordinaattoreiden ja muiden avainhenkilöiden päihdetyötä mm. kokoamalla ja ohjaamalla ohjelman toimeenpanon kannalta keskeisiä toimijaverkostoja. Verkostot ovat keskeinen tieto-ohjauksen väline.
- Aluekoordinaattorit huolehtivat osaltaan siitä, että alueellisissa ja kunnallisissa päihdestrategioissa tulevat näkyviin kaikki alkoholiohjelman painoalueet sekä strategisella että operatiivisella tasolla. He ohjaavat omalta osaltaan alueiden toimijoita suuntaamaan hankkeita ohjelman painoalueiden suuntaan.
- Stakes perustaa ohjelman koordinaatiota varten ohjausryhmän. Stakes vastaa ohjelman viestinnästä ja muusta informaatio-ohjauksesta sekä jo tuotettujen aineistojen jakelusta.
- Vuoden 2008 toteutetaan laaja alueellinen dialogisarja *Tulevaisuuden kumppanuustalkoot*
- Stakes perustaa alkoholiohjelmaa koskevan nettisivuston omille sivuilleen alkuvuoden 2008 aikana.

ALKOHOLIOHJELMA EDELLEEN KUMPPANUUSOHJELMA

Alkoholihaittojen ehkäisy ja vähentäminen edellyttää laaja-alaista toimintaa ja eri toimijoiden välistä yhteistyötä valtakunnallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla. Toimintaa kehitettäessä tulee muistaa päihdetyön olevan kokonaisuus

- Valtionhallinnon toimijat
- Kunnat
- Järjestökenttä
- Muut kolmannen sektorin toimijat
- Elinkeinoelämä

ALKOHOLIOHJELMA EDELLEEN KUMPPANUUSOHJELMA

- Kumppanuussopimuksia solmitaan jatkossakin, mutta niihin kirjataan entistä konkreettisempia sisältöjä. Kumppanuus on ohjelman verkostotyön muoto. Siitä kehitetään systemaattinen ohjausinstrumentti sekä valtakunnalliselle, alueelliselle että paikalliselle tasolle. Sen avulla voidaan seurata ohjelman tavoitteiden toteutumista.
- Näin kumppanuus ohjaa ja velvoittaa aiempaa vahvemmin

ALKOHOLIOHJELMA EDELLEEN KUMPPANUUSOHJELMA

- Kumppanuussopimusten solmiminen tapahtuu aiempaa moniportaisemmin. Sopimuksen solmija valitsee ohjelman tavoitteiden joukosta ne työsuunnitelman elementit, jotka tulevana kautena aikoo toteuttaa. Sopimuskumppani (kunta, järjestö, muu taho) esittää ensin oman kontribuutionsa aikeena omaa kumppanuuttaan ohjaavalle taholle. Kun sopimuksen sisältö on riittävän konkreettinen ja sen todetaan toteuttavan ohjelman päätavoitteita, sopimus on valmis solmittavaksi STM:n kanssa.

ALKOHOLIOHJELMA EDELLEEN KUMPPANUUSOHJELMA

- STM vastaa edelleen kumppanuussopimus-konseptin linjauksista ja ministeriyhteyksistä.
- Edellisen ohjelman aikana tehdyt sopimukset arvioidaan ja niiden velvoitteet kirjataan ylös (esimerkiksi kuntien lupaamat päihdestrategiat tai niiden päivitykset toimitetaan Stakesin tietokantaan).
- Tämän arvioinnin perusteella luodaan uusi sopimuskonsepti ohjelmakautta 2008-2011 varten. STM päivittää edellisen ohjelmakauden sopimukset tarvittaessa vuoden 2008 aikana.
- Alkoholielinkeinon sopimussisällöistä ja seurannasta vastaa STTV, työelämän sopimuksista TTL, kuntien osalta Stakes ja järjestöjen osalta TEKry. Sopimukset solmii ja allekirjoittaa STM.

TYÖVÄLINEITÄ PAIKALLISELLE TASOLLE

- Kuntien avainpäihdeindikaattorit alueellisen päihdetilanteen kartoittamisen työvälineeksi. Indikaattorit ja tausta-indikaattorit löytyvät osoitteesta www.sotkanet.fi
- Mini-intervention juurruttaminen
- Päihdetyön hyvät käytännöt esiin. Hyvän käytännön kuvantamismalli löytyy osoitteesta www.hyvakaytanto.fi
- Paikallinen alkoholipolitiikka (Pakka)-hankkeen malli alkoholielinkeinon, alkoholihallinnon ja ehkäisevän päihdetyön yhteistyöstä juurruttaminen ja levittäminen
- Maksuttoman materiaalin jakaminen paikallisille toimijoille

KOKONAISKULUTUS LASKUUN

Kokonaiskulutus vuonna 2005 10,5 litraa

Kokonaiskulutus vuonna 2006 10,3 litraa

Kokonaiskulutus vuonna 2007 10,5 litraa

Kokonaiskulutus vuonna 2011 litraa

YHTEYSTIEDOT

Erikoissuunnittelija

Tuomas Tenkanen

Stakes/Kuntapalvelut/Päihdetyö-ryhmä

PL 220, 00531 Helsinki

Puh. (09) 3967 2425 / 0400-516 598

tuomas.tenkanen@stakes.fi

Projektisihteeri

Tero Lehikoinen

Puh. (09) 3967 2614

tero.lehikoinen@stakes.fi